

Безперечно, валеологічне виховання студентів належить до складних питань сучасної виховної практики. Це вимагає від викладачів вищої школи творчого ставлення до такої діяльності. Саме тому особливого значення набуває креативна складова професійно-педагогічної майстерності викладачів вищої школи, які прагнуть успішно вирішувати основні завдання формування валеологічної культури майбутніх фахівців. Креативна складова професійно-педагогічної майстерності знаходить свій вияв у таких формах, як педагогічне натхнення, науковий пошук, дослідно-експериментальна робота. У цих формах креативна складова виявляється по-різному: на емоційному рівні, під час пошуку оптимальних умов впливу на валеологічну свідомість, а також у процесі організації цілеспрямованої експериментальної роботи. Отже, завдання вищої школи полягає в тому, щоб широко використовувати креативні можливості викладачів і спрямовувати їх на вирішення актуальних завдань валеологічної освіти і виховання студентської молоді.

Висновки з даного дослідження. Отримані дані наукового пошуку дозволяють зазначити, що успіх у справі валеологічного виховання майбутніх фахівців залежить від професійно-педагогічної майстерності викладачів вищої школи. Отже, суттєві резерви щодо ефективності формування валеологічної культури майбутніх фахівців перебувають на рівні окремих складових професійно-педагогічної майстерності викладачів, а саме таких складових, як духовна, психологічна, комунікативна, інформаційна, організаційна та креативна.

Перспективи подальших розвідок. Подальший аналіз цих аспектів дозволить урахувати рівень та особливості впливу професійно-педагогічної майстерності викладачів вищої школи на формування валеологічної культури майбутніх фахівців певного профілю.

Список використаних джерел

1. Національна стратегія розвитку освіти України на період до 2021 року // Освіта Херсонщини: науково-методичний збірник. / Упор.: Кулькіна С.П., Левенець Н.І. – Херсон, 2013. – С.65-82.
2. Файчук О.Л. Виховання цінностей здоров'я у майбутніх соціальних працівників в умовах вищого навчального закладу / О.Л. Файчук // Соціальна робота на межі тисячоліть: концепції, технології, стратегії: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 29 квітня 2011 р.) – К.: Вид-во НПУ ім. М. Драгоманова, 2011. – С.26-29.
3. Бойченко Т.С. Валеологія в сучасній системі гуманітарної науки та освіти / Т.С. Бойченко // філософські проблеми гуманітарних наук. – 2004. - №3. – С. 82-93.
4. Бойчук Ю.Д. Еколого-валеологічна культура: теоретико-методологічні аспекти: Монографія/ Ю.Д. Бойчук. – Суми: Університетська книга, 2008. – 357 с.
5. Бутенко В.Г. Шляхи удосконалення навчально-виховного процесу у вищій школі / В.Г. Бутенко// Актуальні проблеми державного управління, педагогіки і психології: зб. наук. пр. ХНТУ. – Вип. 2 (7) – Херсон, 2012. – С.289-293.

УДК: 378.041:004

А.В. Бучинський

СПЕЦИФІКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ В СУЧАСНИХ ВИШАХ

Анотація. У статті розкрито суть гуманітарного знання та його роль у сучасному суспільстві. Визначено особливості змісту гуманітарних дисциплін. З'ясовано специфіку професійної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю в сучасних вишах.

Ключові слова: гуманітарне знання, майбутній фахівець, гуманітарний профіль, вищий навчальний заклад.

Buchinskyi A. The specifics of future professionals training of humanitarian type in modern universities.

Annotation. The article has revealed the essence of humanitarian knowledge and its role in modern society. Features of humanitarian disciplines' content have been determined. The specific of future professionals training of humanitarian type in modern universities has been found.

Key words: humanitarian knowledge, future professionals, humanitarian type, university.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У наукових працях провідних учених, міжнародних документах у галузі освіти наголошується на тому, що роль гуманітарного знання в сучасному світі постійно зростає.

Як нагадує Т. Браже, що в доповіді Міжнародній комісії з освіти для XXI ст. «Освіта: скритий скарб», представленій ЮНЕСКО 1997 року, зверталась увага на те, що в XXI ст. перед людством постануть серйозні проблеми, зумовлені загостренням низки серйозних суперечностей. Зокрема було визначено такі: суперечність між глобальними й локальними проблемами (як стати громадянином без втрати власної індивідуальної сутності та беручи активну роль у житті держави); суперечність між традиціями й сучасними тенденціями (адаптація до сучасного світу не забезпечує значущості «власних коренів»); суперечність між універсальним та індивідуальним (в умовах глобалізації культури існує небезпека нівелювання унікальності кожної особистості, її індивідуальної траєкторії життєдіяльності); суперечність між довготривалими та короткотривалими завданнями в освіті, необхідність створення й реалізації узгодженої стратегії в галузі освіти; суперечність між потребою людей конкурувати між собою й рівністю їх можливостей у процесі неперервної освіти протягом усього життя; суперечність між інтенсивним розвитком потоку знань та обмеженими можливостями окремої людини щодо їх засвоєння, пріоритет самопізнання, самоосвіти й самовиховання, збереження свого фізичного та психічного здоров'я; суперечність між духовним і матеріальним світом, посилення ролі духовності. Ці суперечності свідчать про те, що, за висновками експертів ЮНЕСКО, основні проблеми сучасної освіти перебувають у гуманітарній площині та відбивають пріоритет гуманістичних моральних і культурних цінностей у сучасному світі [1].

У наукових працях [2; 3] підкреслюється, що вивчення гуманітарних предметів сприяє формуванню у студентів філософських, політологічних, етичних та інших уявлень, потрібних для життєдіяльності в сучасному суспільстві. Засвоєння гуманітарного знання сприяє також духовному розвитку молодих людей, глибокому осмисленню ними сучасної реальності, усвідомленню основної місії своєї життєдіяльності в соціумі, формуванню в них відповідальності за власні слова та вчинки, готовності до взаємодії з іншими людьми в сучасному культурному просторі, обміну соціально значущими цінностями, способами діяльності, досвідом самореалізації. У свою чергу зростання ролі гуманітарних знань у сучасному суспільстві зумовлює потребу здійснення кардинальних змін у системі гуманітарної підготовки майбутніх фахівців, особливо студентів гуманітарного профілю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як свідчить аналіз наукової літератури, теоретико-методологічні основи професійної підготовки майбутніх фахівців визначено у працях А. Алексюка, Р. Гуревича, О. Дубасюк, В. Євдокимова, І. Зязюна, А. Кірсанова, Н. Ничкало, С. Сисоевої, Л. Міщик, І. Прокопенка, Р. Хмелюк та ін. Питання гуманітаризації й гуманізації освіти висвітлено в доробках М. Кагана, М. Ретивиха, В. Розіна, Ю. Сенька, К. Цейковича та ін. Суть гуманітарного знання та його роль у житті сучасної людини розкрито в дослідженнях Т. Браже, В. Краєвського, В. Шаповалова, І. Шалигіної та ін. Окремі аспекти підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю висвітлено в працях таких авторів, як О. Веровська, О. Зимовець, Т. Шанскова та ін. За результатами аналізу наукових праць і практики роботи вітчизняних вищих навчальних закладів установлено, що стан професійної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю не задовольняє сучасним очікуванням з боку суспільства, що вимагає подальшого дослідження цієї проблеми.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Зокрема актуальним на сьогодні є визначення особливостей професійної підготовки студентів гуманітарних факультетів у світлі сучасних вимог до її організації.

Формулювання цілей статті. Метою статті є з'ясування специфіки професійної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю в сучасних вишах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реалізація поставленої мети передбачає визначення сутності гуманітарного знання та його значення для сучасної людини. Зокрема в довідковій літературі вказується, що «гуманітарний» (від лат. *humanitas* – «людська природа, освіченість») – це такий, який стосується «людства, суспільного буття та свідомості», а в більш вузькому значенні – такий, який стосується «суспільних наук, що вивчають людину та культуру» [4, с. 350].

Гуманітарні науки, а відповідно й гуманітарні навчальні дисципліни вивчають людину в царині її духовної, розумової, моральної, культурної та суспільної діяльності. Причому якщо в природничих науках важливо насамперед забезпечити точність отриманої інформації, то в гуманітарних науках ще більш важливою вимогою є багатогранність її інтерпретації. Слід також зазначити, що на відміну від природничих дисциплін, в яких переважають суб'єкт-об'єктні відношення, в гуманітарній сфері домінують відношення суб'єкт-суб'єктного характеру, що зумовлює постулювання потреби розбудови інтерсуб'єктних відносин, діалогу.

З'ясовано, що гуманітарні предмети як інституалізовані дисципліни почали складатися лише в XIX ст. і мали назву «науки про дух» [5]. Широке застосування поняття «науки про дух» отримало завдяки праці В. Дільтея «Введення до наук про дух» («*Einleitung in die Geisteswissenschaften*» [5]), в якій автор обґрунтував основні принципи цього блоку наук. Крім того автор у своїй праці зробив спробу чітко розмежувати між собою природничі науки (науки про природу) й науки про дух, предметом дослідження яких він вважав суспільно-історичну реальність.

Як відзначається в енциклопедії, сучасна гуманітарна освіта становить собою «сукупність знань у галузі соціально-гуманітарних наук і пов'язаних з ними практичних навичок і умінь. Традиційно до циклу гуманітарних навчальних предметів відносять ті, що пов'язані з такими науковими галузями: філологією, філософією, історією, економікою, юриспруденцією, психологією, педагогікою, а також різними сферами мистецтва й культури» [6, с. 159].

Слід зауважити, що сучасні науковці процес гуманізації часто пов'язують з процесом гуманітаризації. Причому важливо відзначити, що ці феномени є не лише схожими в семіотичному плані, але й мають однакову лінгвістичну основу. У світлі цього В. Краєвський, сприймаючи гуманітаризацію як невід'ємну частину та засіб гуманізації освіти, у своїй праці виділив два основні напрямки вдосконалення цього процесу. Перший із них передбачає через виділення в кожній навчальній дисципліні гуманітарного компонента нарощування в навчальному матеріалі знань про людину та різні сфери її життєдіяльності в суспільстві. Адже, як пояснює автор, гуманітаризацію освіти не можна зводити лише до збільшення кількості годин на вивчення дисциплін гуманітарного циклу, оскільки решта навчальних предметів також має значний потенціал щодо розвитку емоційно-ціннісних ставлень і творчих здібностей особистості, що вимагає збагачення гуманітарних аспектів змісту природничої освіти.

За поглядами науковця, другий напрямок у реалізації гуманітаризації освіти пов'язаний з удосконаленням якості викладання гуманітарних предметів, подоланням сцієнтистського підходу, коли основна увага приділяється засвоєнню суб'єктом навчання раціональних знань, а розвиток його емоційно-моральної сфери вважається другорядним завданням. Як наголошує В. Краєвський, головним призначенням гуманітарних наук є забезпечення оволодіння людиною знань про себе як біологічну й соціальну істоту в різних аспектах, основними видами компетентностей, потрібними для успішної життєдіяльності в сучасному громадянському суспільстві, а також формування в особистості стійких гуманістичних орієнтацій. Причому автор не погоджується з поширеною в науковій літературі думкою про те, що гуманітарні знання не мають ознаки точності й об'єктивності, бо вважає, що об'єктивність цих знань може бути досягнута шляхом забезпечення їх високої якості. Тому, за В. Краєвським, фахівець у гуманітарній галузі теж має дотримуватися правил логіки й принципу науковості [7].

Іншу точку зору висловлює М. Трубников, який вважає, що далеко не всі проблеми в житті людини можна досліджувати на раціональному рівні за допомогою використання наукових методів. На його думку, саме ця сфера людського досвіду і стає предметом вивчення гуманітарних наук [8, с. 279].

Аналогічні думки висловлює В. Сериков. Однак він виражає незгоду з точкою зору науковців, відповідно до якої об'єктом вивчення гуманітарних наук є людина, оскільки будь-який навчальний предмет так чи інакше пов'язаний з нею. Тому науковець вбачає призначення цих наук у дослідженні тих аспектів людини, які є специфічними для неї як для особистості. На основі вищевикладеного В. Сериков визначив такі особливості змісту гуманітарних дисциплін:

1. Особистісно-ціннісне ставлення до гуманітарного об'єкта формується як результат не лише пізнавальної діяльності її суб'єктів, але й накопичення ними життєвого досвіду, взаємодії з іншими людьми, відпрацювання певних уподобань іраціонального плану.

2. Формування такого ставлення є більш складним процесом, ніж накопичення й розширення засвоєних знань, він передбачає здійснення людиною постійних виборів (ідей, фактів, рішень тощо) на основі рефлексії, наслідком чого є або актуалізація й подальший розвиток уже сформованих ставлень особистості, або відмова від них та заміна іншими.

3. Вивчення гуманітарного об'єкта спонукає особу до аналізу власного життя та його співвіднесення з цим об'єктом, що у свою чергу активізує її особисті переживання, прояв емпатії й рефлексії.

4. Спостерігається невизначеність результату опанування гуманітарного об'єкта, оскільки такий результат значною мірою залежить від внутрішньої роботи молодих людей, уже сформованих у них переконань і ціннісних ставлень.

5. Нерозривність об'єкта вивчення та знань про нього, бо цей процес передбачає співпрацю, співтворчість з його автором. Так, у процесі читання художнього твору людина уявляє себе на місці його героїв, інтерпретує ті чи інші їхні вчинки, оцінює їх, виявляє певне емоційно-ціннісне ставлення до цього об'єкта. У свою чергу це суттєво впливає на перебіг та результат його вивчення.

6. Порівняно з предметами науково-природничого циклу вивчення гуманітарного об'єкта передбачає іншу логіку пізнання, оскільки спочатку вимагається його сприйняти та зрозуміти в цілому, а вже потім – розглядати й аналізувати окремі складники.

7. Результатом пізнання гуманітарного об'єкта є зміни в індивідуальній картині світу людини, що включає зокрема і модель її власної поведінки. Тому засвоєння гуманітарних знань зорієнтовано на розвиток, перетворення, особистісне самовдосконалення самої людини [9, с. 183-185].

Ураховуючи особливості змісту гуманітарних дисциплін, науковці підкреслюють, що потрібною вимогою для успішного вивчення студентами цих дисциплін є створення на заняттях суб'єкт-суб'єктних відносин, де кожний учасник навчального процесу не лише відчуває себе його співавтором, але й розуміє право іншої людини мати свої думки, погляди, які можуть не співпадати з його власної точкою зору. Безумовно, кожний студент і викладач може активно відстоювати правильність своєї позиції щодо способу вирішення поставленої проблеми та намагатися залучити до неї інших людей, проте це має відбуватися лише на основі вияву поваги та толерантності до інших учасників дискусії. Крім того студенти мають усвідомлювати, що істина, особливо у сфері гуманітарних знань, далеко не завжди є однозначною. Тому визначення спектру різних істин дозволяє більш повно визначити та схарактеризувати різні аспекти гуманітарного об'єкта.

Як наголошують І. Кудіна й О. Яковлева, гуманітарне мислення виявляється в постійному полілогу культури, а тому формується через залучення людини до різних культурних контекстів шляхом створення відповідного освітнього середовища, входження до якого стимулює розвиток у молодих людей розумових, комунікативних і рефлексивних здібностей та спонукає їх до співпраці та співтворчості з іншими його учасниками [10].

Висновки з даного дослідження. На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що специфіка професійної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю в сучасних вишах насамперед виявляється в забезпеченні оволодіння їх навчальним матеріалом з фахових дисциплін не лише на рівні знань і вмінь, але й на рівні особистісних значень, у перетворенні змісту гуманітарної освіти в соціально значущі зміни особистості студента, чинник формування його духовності та культури.

Перспективи подальших розвідок. У майбутньому планується розробити технологію, спрямовану на забезпечення такої підготовки.

Список використаних джерел

1. Браже Т. Г. Потенциал гуманитарной культуры взрослого как фактор личностного развития / Т. Г. Браже // Практическая андрагогика. Книга 2. Опережающее образование взрослых : коллект. моногр. / под ред. В. И. Подобеда, А. Е. Марона. – Изд. 2-е, доп. – СПб. : ИОВ РАО, 2009. – С. 52-108.

2. Коробов В. К. Лекции по философии : учебн. пособ. / В. К. Коробов. – Херсон : ХНТУ, 2000. – 208 с.
3. Алисейко Е. Н. Концептуальная модель высшего гуманитарного образования в автономной республике Крым / Е. Н. Алисейко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2004_6_1/doc_pdf/Aliseyko.pdf.
4. Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А. М. Прохоров. – 4 изд. – М. : Сов. энциклопедия, 1989. – 1632 с.
5. Гуманитарные науки : википедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B8.
6. Dilthey W. Versuch einer Grundlegung für das Studium der Gesellschaft und der Geschichte Leipzig / W. Dilthey. – Leipzig : Duncker & Humblot, 1883.
7. Краевский В. В. Содержание образования – бег на месте / В. В. Краевский // Педагогика. – 2000. – № 7. – С. 3-12.
8. Трубников Н. Н. Наука и нравственность (о духовном кризисе европейской культуры) / Н. Н. Трубников // Заблуждающийся разум? : Многообразие вненаучного знания / Ответ. ред. и сост. И. Т. Касавин. – М. : Изд-во полит. литературы, 1990. – 464 с.
9. Сериков В. В. Образование личность. Теория и практика проектирования педагогических систем / В. В. Сериков. – М. : Издательская корпорация «Логос», 1999. – 272 с.
10. Кудина И. Ю. Формирование гуманитарного мировоззрения как способа введения в мировой культурный контекст (на примере использования образовательных информационных систем / И. Ю. Кудина, Е. А. Яковлева [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.ict.edu.ru/vconf/index.php?a=vconf&c=getForm&t=thesisDesc&d=light&id_sec=224&id_thesis=7972.

УДК: 378

I.M. Varava

НАВЧАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКСКУРСІЙ ЯК ЗАСІБ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІМИ МЕНЕДЖЕРАМИ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Анотація. У статті визначаються особливості підготовки екскурсій у межах економічних зв'язків Харків-Лілля, доводиться актуальність принципу подання інформації з точки зору інтересів цільової аудиторії екскурсантів, а також необхідність забезпечення двох етапів організації екскурсій – підготовки та проведення.

Ключові слова: організація екскурсій, менеджери з туризму, самостійна робота, цільовий інтерес.

Varava I.M. Tour Development Skill Training as a Self-Study Technique in Learning French by Future Managers in Tourism.

Annotation. In the paper the peculiarities of tours development in the frames of Kharkiv-Lille economic cooperation are defined. The demand for presenting information with regard to the target excursionists' interests as well as the necessity to follow two tour development stages (preparation and conducting) have been proved to be of special importance.

Key words: tour development, managers in tourism, self-study, target interest.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні міжнародні взаємини у макроекономічному сенсі залежать від розвитку туристичної галузі держав. При цьому туристичний бізнес виконує не лише функцію економічного прибутку в бюджет, але й представницьку для різного роду взаємин у майбутньому. Так, ознайомлення з країною може спонукати відкрити в ній свій бізнес або викликати бажання отримати освіту. Функцію представлення країни іноземцям мають передусім виконувати екскурсійні програми. Тож навчання майбутніх фахівців туристичної галузі підготовки та проведення екскурсій є вельми актуальною для сучасної економіки країни проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом з'явилося досить багато наукової та навчально-методичної літератури з організації діяльності в туристичній галузі. Зокрема розглядаються питання досягнення конкурентних переваг на ринку туризму [2], організації діяльності туроперейтингу [3]. У межах організації екскурсійної діяльності проводяться дослідження з приводу визначення сутності, структури та змісту екскурсій,